

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 693/2021-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Jozefom Mišlinom, Južná trieda 9, Košice, proti uzneseniu Okresného súdu Košice I č. k. 26Er/2368/2006 z 30. júla 2021 takto

rozhodol:

1. Uznesením Okresného súdu Košice I č. k. 26Er/2368/2006 z 30. júla 2021 **bolo porušené** základného právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Košice I č. k. 26Er/2368/2006 z 30. júla 2021 **zrušuje** a vec **vracia** na ďalšie konanie.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadostučinenie **1 000 eur**, ktoré jej **je** Okresný súd Košice I **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Košice I **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **384,08 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 693/2021 zo 14. decembra 2021 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky doručенú ústavnému súdu 19. októbra 2021 v časti, v ktorej sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1, na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) a odmietol v časti porušenia už uvedených práv sťažovateľky uznesením okresného súdu č. k. 26Er/2368/2006 zo 17. apríla 2020. Sťažovateľka navrhuje zrušiť napadnuté uznesenie a vec vrátiť na ďalšie konanie, priznať primerané finančné zadostučinenie 14 500 eur a náhradu trov konania.
2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľke bolo 21. augusta 2006 ako povinnej v 2. rade doručené upovedomenie o začatí exekúcie na základe návrhu oprávneného mesta Košice (ďalej len „oprávnený“) z 11. mája 2006 a poverenia na vykonanie exekúcie súdnym exekútorom č. 5802 018205 vydaným 5. júna 2006 okresným súdom na základe rozsudku č. k. 31C/4/2003 z 23. júna 2005.
3. Ústavný súd vlastným šetrením zistil, že oprávnený sa v konaní pred okresným súdom domáhal voči žalovanej v 1. rade a sťažovateľke ako žalovanej v 2. rade zaplataenia nedoplatku na vodnom, stočnom a spotrebe plynu v starej mene vo výške 224 896 Sk, spolu s ročným úrokom z omeškania v jednotlivých časových obdobiach.
4. O existencii rozsudku sa sťažovateľka dozvedela až z upovedomenia o začatí exekúcie. Sťažovateľke nebolo nikdy doručené predvolanie na pojednávanie na súd a ani predmetný rozsudok.
5. Sťažovateľka podala 28. augusta 2006 námietky proti exekúcii, 11. októbra 2006 návrh na povolenie obnovy konania a 2. augusta 2007 návrh na odklad exekúcie a návrh na zastavenie exekúcie. Okresný súd 11. decembra 2006 uznesením námietky sťažovateľky zamietol a Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 1CoE/12/2007 toto uznesenie zrušil.
6. Okresný súd uznesením č. k. 37C/192/2006 z 21. augusta 2007 zamietol návrh na povolenie obnovy konania a toto uznesenie krajský súd uznesením č. k. 2Co/82/2009 z 27. mája 2009 po takmer dvoch rokoch potvrdil. Najvyšší súd Slovenskej republiky na základe dovolania sťažovateľky zrušil uznesenia krajského súdu a okresného súdu.
7. Okresný súd návrh sťažovateľky na odklad exekúcie, ako aj návrh na zastavenie exekúcie uznesením č. k. 26Er/2368/2006 z 22. októbra 2010 zamietol.
8. Okresný súd uznesením č. k. 37C/192/2006 z 25. marca 2011 opäť zamietol návrh sťažovateľky na povolenie obnovy konania a súdny exekútor 12. septembra 2011 vydal exekučný príkaz, ktorý bol doručený zamestnávateľovi sťažovateľky na vykonanie exekúcie zrážkami zo mzdy. Krajský súd na základe odvolania sťažovateľky uznesením č. k. 2Co/138/2011 z 11. novembra 2011 zrušil uznesenie okresného súdu a uložil mu vo veci nariadiť pojednávanie a opätovne rozhodnúť.

9. Okresný súd uznesením č. k. 37C/192/2006 zo 14. decembra 2012 na základe návrhu sťažovateľky obnovu konania povolil a rozsudkom č. k. 31C/4/2003 z 26. mája 2015 žalobu žalobcu/oprávneného z 28. mája 2003 proti sťažovateľke, ako i druhej žalovanej v celom rozsahu zamietol, a tým zrušil skorší rozsudok okresného súdu, ktorý bol exekučným titulom. Krajský súd v odvolacom konaní rozsudkom č. k. 11Co/134/2017 z 28. marca 2018 po takmer troch rokoch rozsudok okresného súdu potvrdil.

10. Okresný súd uznesením č. k. 26Er/2368/2006 z 18. marca 2019 zastavil exekúciu. Oprávnený sťažovateľke odmietol vydať financie, ktoré preňho v exekúcii vymohol exekútor. Po zastavení exekúcie advokát sťažovateľky doručil okresnému súdu vyčíslenie nákladov jej exekučného konania, ktoré špecifikovala ako sumu zrazenú z jej mzdy, trovy exekútora, zaplatené súdne poplatky a aj trovy jej právneho zastúpenia v exekučnom konaní s návrhom, aby okresný súd uložil oprávnenému povinnosť nahradiť sťažovateľke všetky tieto náklady.

11. Okresný súd uznesením č. k. 26Er/2368/2006 zo 17. apríla 2020 sťažovateľke nepriznal náhradu trov exekučného konania s odôvodnením: *„Nakoľko exekučný poriadok v znení účinnom do 31.03.2017 upravoval náhradu trov konania povinného iba v súvislosti s námietkovým konaním, súd preto môže priznať náhradu trov konania povinného iba v prípade úspešne vznesených námietok. Povinná v 2. rade vzniesla v predmetnom exekučnom konaní námietky proti exekúcii, o ktorých bolo právoplatne rozhodnuté uznesením č. k. 26Er/2368/2006-57 zo dňa 22.10.2010, tak, že súd námietky povinnej v 2. rade zamietol. Predmetné uznesenie nadobudlo právoplatnosť a vykonateľnosť dňa 18.03.2011. Na základe uvedeného je tak preukázané, že povinná v 2. rade nebola úspešná v rámci námietkového konania, keďže námietkam povinnej vzneseným proti exekúcii nebolo vyhovené, a tak nárok na náhradu trov právneho zastúpenia podľa § 200 ods. 1 EP, v znení účinnom do 31.03.2017, nie je povinnej v 2. rade možné priznať.“*

12. Na základe sťažnosti sťažovateľky okresný súd napadnutým uznesením z 30. júla 2021 sťažnosť sťažovateľky zamietol a náhradu trov za sťažnostné konanie oprávnenému nepriznal so stotožnením sa s odôvodnením preskúmaného uznesenia.

II.

Argumentácia sťažovateľky

13. Podľa sťažovateľky oprávnený už pri podávaní žaloby vedel, že si žalobou uplatňuje pohľadávku, na ktorú nemá právny nárok. Len nezákonný postup súdu v konaní o žalobe a hrubé porušenie práv sťažovateľky umožnili súdu vydať nezákonný exekučný titul, ktorý si oprávnený rýchlo uplatnil v exekučnom konaní a ktorý bol v obnovenom konaní vo veci nahradený novým rozsudkom, ktorým bola pôvodná žaloba zamietnutá. Počas výkonu nezákonnej exekúcie jej súdny exekútor zexekvoval sumu 11 960,83 eur a ďalšie nemalé financie musela sťažovateľka vynaložiť na súdne poplatky a sumu 3 108,09 eur sťažovateľka zaplatila na trovách exekúcie súdnemu exekútorovi. Napadnuté uznesenie nereflektujúce závažné porušenia jej práv považuje za porušujúce referenčné normy.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

14. Okresný súd vo vyjadrení chronologicky zhrnul priebeh exekučného konania, v ktorom bolo vydané napadnuté uznesenie. V závere vyjadrenia podotkol, že v exekučnom konaní sa vyskytli obdobia, keď bol súd dlhšiu dobu nečinný, a preto sa javí ústavná sťažnosť v tomto prípade dôvodná.

III.2. Replika sťažovateľky:

15. Sťažovateľka vo vyjadrení uviedla, že okresný súd sa jej námietkami uvedenými v ústavnej sťažnosti vôbec nezaoberala, a zotrvala na dôvodoch ústavnej sťažnosti.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

16. Ústavný súd uvádza, že rozhodnutiu všeobecného súdu (vrátane rozhodnutia všeobecného súdu v exekučnej veci) musí predchádzať jeho postup zodpovedajúci garanciam spravodlivého súdneho konania v zmysle príslušných ustanovení ústavy a príslušnej medzinárodnej zmluvy o ľudských právach a základných slobodách (v kontexte danej veci v súlade s dohovorom, najmä v súlade s právom na prístup na súd a právom na spravodlivé prejednanie veci). Ústavný súd vo svojej judikatúre zdôrazňuje, že dohovor a naň sa vzťahujúca judikatúra predstavujú pre vnútroštátne orgány záväznú výkladovú smernicu pre výklad a uplatňovanie zákonnej úpravy jednotlivých komponentov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy, a tým normujú rámec, v ktorom je pred týmito orgánmi možné domáhať sa rešpektovania jednotlivých aspektov „práva na spravodlivé súdne konanie“ (I. ÚS 49/01, I. ÚS 230/03).

17. Ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane zdôraznil, že aj rozhodnutiami všeobecných súdov o trovách konania možno zasiahnuť do základných práv a slobôd, predovšetkým porušiť právo na spravodlivý súdny proces (II. ÚS 31/04, IV. ÚS 84/2014, III. ÚS 144/2010). V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že otázka náhrady trov konania dosahuje ústavnoprávnu dimenziu vtedy, pokiaľ by v procese interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení všeobecne záväzného právneho predpisu zo strany všeobecného súdu bol obsiahnutý prvok svojvôle alebo extrémny rozpor s princípom spravodlivosti či celkom nedostatočného odôvodnenia vydaného rozhodnutia (I. ÚS 119/2012).

18. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka sťažovateľky, že v exekučnom konaní, ktoré bolo neskôr zastavené v zmysle § 57 ods. 1 písm. b) Exekučného poriadku (ďalej len „EP“) pre absenciu exekučného titulu (zrušenia rozsudku okresného súdu), jej pri uplatňovaní jej procesných práv v rámci prebiehajúceho exekučného konania vznikli trovy exekučného konania, ktoré jej okresný súd v napadnutom uznesení nepriznal.

19. Okresný súd sťažovateľke náhradu trov exekučného konania nepriznal z dôvodu, že v zmysle § 200 ods. 1 EP má povinný nárok na náhradu trov, ktoré mu vznikli v súvislosti so vznesenými námietkami proti exekúcii, ak sa námietkam vyhovel. V napadnutom uznesení uviedol, že v rámci exekučného konania došlo k zamietnutiu námietok proti exekúcii a návrhu na odklad a zastavenie exekúcie, čím bolo preukázané, že sťažovateľka nebola v exekučnom konaní úplne úspešná. Vo vzťahu k námietke sťažovateľky o zavinení zastavenia exekúcie oprávneným v zmysle § 203 ods. 1 EP okresný súd uviedol, že oprávnený pri podaní návrhu na začatie exekúcie nemohol vedieť, že exekučný titul sa v budúcnosti stane neúčinným. Oprávnený si riadne uplatnil vymáhaný nárok, a tým nemohlo dôjsť zavineným konaním z jeho strany k zastaveniu exekúcie.

20. Podľa § 203 ods. 1 EP ak dôjde k zastaveniu exekúcie zavinením oprávneného, súd mu môže uložiť nahradenie nevyhnutných trov exekúcie.

21. Ústavný súd konštatuje, že výklad okresného súdu, ktorým *a priori* vylúčil náhradu trov konania v prospech sťažovateľky, je príliš formalistický a môže mať potenciálne za následok porušenie základných práv sťažovateľky. Generálne možno konštatovať, že náhrada trov konania, a to nielen v súdnom konaní, ale aj v konaní exekučnom, sa riadi princípom úspechu vo veci a princípom zavinenia. Vychádzajúc z princípu zavinenia ukotveného v § 203 ods. 1 EP, ak oprávnený skutočne svojím správaním zaviniť vznik nevyhnutných trov exekučného konania, je povinný ich nahradiť, pričom by bolo nelogické a nesprávne zužovať túto jeho povinnosť len v prospech exekútora. Takýto výklad smeruje v konečnom dôsledku k formálnej i materiálnej nerovnováhe účastníkov konania.

22. Povinnosť oprávneného niesť náhradu trov konania aj voči druhému, resp. ďalším účastníkom konania – povinným – súčasne pôsobí ako brzda proti šikanóznemu uplatňovaniu práva (iniciovanie exekúcie alebo pokračovanie v nej i v prípade nespôsobilého exekučného titulu, zániku exekvovanej pohľadávky a pod.) (obdobne I. ÚS 520/2013).

23. Ústavný súd, prihliadajúc na uvedené, zastáva názor, že ustanovenie § 203 ods. 1 EP by sa malo vykladať tak, že oprávnený je povinný v prípade zavinenia hradiť nevyhnutné trovy exekúcie nielen v prospech exekútora, ale i v prospech povinného. Interpretácia zo strany okresného súdu limitujúca náhradu trov konania len na ich nejakú časť je ústavne neudržateľná. Ak podľa zákonného ustanovenia osoba nesie zodpovednosť za vznik trov bez normovania limitov, nejde ani len o interpretačnú extenziu, ak sa toto ustanovenie vykladá v prospech náhrady všetkých do úvahy pripadajúcich trov exekúcie v dôsledku jej zastavenia. Aj inštitút trov zapadá do koncepcie legitímnych očakávaní, a ak oprávnený vyvolal exekúciu, ktorá sa neskôr ukázala ako neopodstatnená, niet najmenšieho dôvodu, aby minimálne neparticipoval aspoň sčasti na náhrade trov konania dotknutých subjektov, ktorými je nielen súdny exekútor, ale aj v danom prípade povinná. Okresný súd mal nielen aplikovať relevantnú normu, ale ju mal aj ústavne konformným spôsobom interpretovať. Práve v nenaplnení tejto ústavnoprávnej požiadavky ústavný súd identifikoval porušenie uplatnených práv procesnej povahy a vo výroku toto porušenie aj deklaroval.

IV.1. K čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu:

24. Čo sa týka namietaného porušenia základného práva sťažovateľky upraveného v čl. 20 ods. 1 ústavy a práva upraveného v čl. 1 dodatkového protokolu, ústavný súd uvádza, že v nadväznosti na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru a zrušenie napadnutého uznesenia okresného súdu sa v súlade s doterajšou judikatúrou ústavného súdu (II. ÚS 182/06) otvára priestor na to, aby sa okresný súd sám vyrovnal s ochranou označených práv hmotného charakteru. Preto ústavný súd sťažnosti v časti, v ktorej sa sťažovateľka domáhala vyslovenia porušenia svojich práv hmotnoprávnej povahy, nevyhovel, uprednostňujúc právomoc všeobecného súdu na ochranu subjektívnych hmotných práv účastníkov konania pred ochranou v konaní pred ústavným súdom.

V.

Zrušenie napadnutého uznesenia, finančné zadost'učinenie a náhrada trov konania

25. Vzhľadom na to, že ústavný súd deklaroval porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu, ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy toto uznesenie zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Ústavný súd poznamenáva, že bude vecou okresného súdu, aby vyseletoval plnenia napĺňajúce povahu trov konania.

26. Sťažovateľka sa domáhala aj primeraného finančného zadost'učinenia 14 500 eur. Cieľom tohto inštitútu je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04). Vzhľadom na deklarovanie porušenia uplatnených práv sťažovateľky a na pomerne invazívny zásah do práv sťažovateľky umocnený viacročným márnym snažením, dopadajúcim nepochybne aj na psychiku sťažovateľky, ústavný súd považoval za spravodlivé priznať sťažovateľke finančné zadost'učinenie v okolnostiach prípadu vo výške 1 000 eur.

27. Sťažovateľka má nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 181,17 eur, režijný paušál v sume dvakrát po 10,87 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov). Ústavný súd sťažovateľke za úkon právnej služby vykonaný v roku 2022 (replika) náhradu trov konania nepriznal z dôvodu, že neobsahoval nové skutočnosti. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 384,08 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. marca 2022

Peter Straka
predseda senátu